HSS, code no: 1

58 ... 2017 ... (stamp)

उपन्यासरचना।

विषयः - समाजे माध्यमानां स्वाधीनम्।

भारते माध्यमानां स्वाधीनम्।

माध्यमाः - आशयविनिमयस्य नूतन मार्गः।

न केवलम् शीघ्रदूर आशयविनिमयस्य किन्तु, मानवानां अभिप्राय प्रकटनाय च माध्यमाः उपयुज्यते। पुरातन कालेषु, माध्यमानां स्वाधिनम् मानवजीवने न आश्रयति। किन्तु अद्य, बाल्येषु आरभ्य यौवन - वार्धक्ये मानवानां जीवने माध्यमाः प्राधान्यम् प्राप्तवन्तः।

माध्यमाः द्विविधाः सन्ति। वार्तमाध्यमः, सामूह्यमाध्यमः। वार्तमाध्यमाः मानवजीवने प्राधान्यम् अर्हति। किन्तु मानुषाः देशीय, अन्तर्देशीय वार्ताः एतस्य सहायेन ज्ञातवन्तः। सामुहिक माध्यमाः च अपि। फेसबुक्, वाट्सआप आदी माध्यमानां सहायेन मानवाः तां अभिप्रायः समाजे अवतरयति। परन्तु, एतेषु माध्यमाः मानवानां जीवने अनुकूलं वा प्रतिकूलं एव बाधयति।

भारतः सुविशालः देशः भवति। विविध

जाति - मत - वर्ण - वर्गावलम्बिनः मानवाः अत्र जीवन्ति।

अतः भारत देशस्य ध्येयवाक्यम् भवति

"नानात्वे ऽकत्वं।"

उत्तरं यद् समुद्रस्य

हिमाद्रेश्चैव दक्षिणम्।

वर्षं यत् भारतं नाम

भारती यत्र सन्ततिः॥

भारतस्य भूप्रकृतिः प्रतत् सुभाषितं चित्रीकृतवान्।

भारतस्य उत्तरभागम् समुद्रेन संपन्नः भवति।

दक्षिणभागे हिमालयम् च वर्तति। भारतवासिनः

भारती नामे प्रमुखः च भवति।

किन्तु, भारतदेशे अपि कश्चन प्रतिसन्धयः

सन्ति। भीकरवादः, मतमौलिकवादः, परिस्थिति

प्रश्नाः च अत्र अन्तर्भवति।

मूलकारणम् भवेयुः।

विद्यार्थिनः इन्टरनेट उपयुज्य गवेषण प्रवर्तनानी कुर्वन्ति। तत् तेषां अन्वेषण पाठवस्य विनाशं कर्तुं शक्यते। अतः वयम् कथयामि तत् माध्यमाः गुण-दोष सम्मिश्राः भवेत्।

भारतम्।

भारतः सुविशालः देशः भवति। विविध-जाति- मत- वर्ण- वर्गावलम्बिनः मानवाः अत्र जीवन्ति। अतः भारत देशःस्य ध्येयवाक्यम् भवति "नानात्वे एकत्वं"

उत्तरं यद् समुद्रस्य
हिमाद्रेश्चैव दक्षिणम्।
वर्षं यत् भारतम् नाम
भारती यत्र सन्ततिः॥

भारतस्य भूप्रकृति मतत् सुभाषिते चित्रीकृतवनावान् भारतस्य उत्तरभागम् समुद्रे सैन्धवः भवति। दक्षिणभागो हिमालयः च अस्ति।

किन्तु, केचन शृगालाः मानुष्य मनसि-

काम - क्रोध - लोभ - मोह - ~~मद~~ - मात्सर्यादीनां भावानां

उद्भवस्य कारणः भवेयुः। तत् स्त्रीजनानां

दुरुपयोगस्य मानवानाम् नाशस्य च मूलकारणम्

भवेत्। भवेयुः।

विद्यार्थिनः स्टेस्कोर् अपयुज्य गवेषण

प्रवर्तनानि कुर्वन्ति। तत् तेषां अन्वेषणपाठवस्य

विनाशम् कर्तुं शक्यते। अतः वयम् कथयामि

तत् माध्यमाः गुण-दोष सम्मिश्रः भवेत्।

भारतेमाध्यमानां स्वाधिनम्।

भारतम् एकम् अविकासिता देशः भवति। किन्तु भारतदेशे ९०% मानवाः माध्यमाः उपयुज्यते।

अतः भारते माध्यमानां उपयोगम् सर्वसाधारणम्

भवति। तत् भारतदेशविकसनस्य वा ~~साम्केतिक~~ सांकेतिक

साक्षरतायाः च वर्धनस्य मूलकारणम् भवति।

किन्तु एतस्य कश्चन दोषफलाः च

सन्ति। साम्केतिकविदग्धानाम् दुर्लभता

भारते ई- मालिन्यस्य (e-waste)

वर्धनीय मूलकारणम् भवति। किन्तु चीना, अमेरिका, आदी विकसित देशानां ई-मालिन्यम् अस्माकम् राष्ट्रे निक्षेपिता भवति।

माध्यमानां दुरुपयोग तीव्रवादम् च अत्र वर्धयति। ~~अवर्धयत~~। किन्तु लौ-जिहाद् (Love Jihad) प्रक्रियाणाम् ~~आरंभ~~केन्द्रः भवति सामूहिक माध्यमाः। इस्लामिक भीकरवादीनां (IS Terrorism) ~~च~~ च प्रक्रीयाणाम् मुख्य स्रोतस्सः भवति माध्यमाः

धनसंपादनार्थं केचन मानवाः माध्यमाणाम् दुरुपयोगम् ~~कर्ति~~ कल्पति। हाक्कींग, विषाणूनां आक्रमणं च अत्र अन्तर्भवति। "वन्नाक्रै विषाणु समस्य" एतस्य उदाहरणम् भवति।

परिहार मार्गः।

माध्यमानां दुरुपयोगस्य लालित्यवत्करणम् अस्माकम् कर्तव्यः भवति।

(5)

सांकेतिक परिशीलनम्ः माध्यमानां दुरुपयोगस्य लालितवत्करणाय सांकेतिक परिशीलनम् अनिवार्य

भवति। किन्तु माध्यमानां उत्तम उपयोगेण
समस्यानां ~~कुदृश्यानां~~ ललितम् कर्तुं शक्यते।

सांकेतिक विद्याभ्यासं : विद्याविहीनः पशुः भवति। सांकेतिक विद्याभ्यासः ~~मेधामा~~ च एतत् वाक्यम् सत्यः भवति। किन्तु,

"विद्या ददाति विनयम् विनयात् याति पात्रताम्।
पात्रत्वात् धनमाप्नोति धनात् धर्मं ततः सुखं॥"

मानवाः एतस्य सुभाषितस्य अर्थः विपरीत शैल्यं व्याख्यानीकृत्वा धनसंपादनस्य रूपे उपयुज्यती। अतः उत्तम सांकेतिक विद्याभ्यासम् फलप्रदं ~~स्वयम् प्राप्तुं~~। भवति।

बोधवत्करण। यत्नाः - बोधवत्करण यत्नाः माध्यमानां दुरुपयोगस्य ललित्यकरणम् ~~ललितीकरणम्~~ कर्तुं शक्यते। किन्तु, मूल्यानां वर्धनम् मानव मनोभावे परिवर्तनानां मूलकारणः भवेयुः।

केन्द्र-संस्थान सर्वकाराः अपि एतेषां प्राधान्यम् ज्ञातवन्तः भवति। अतः तेन २००१ में "विवरविनिमय सांकेतिक नियम" (IT Act) निर्मित-वन्तवान्। एतस्मिन् नियममनुसृत्य माध्यमानां

दुरुपयोगः नीतिनिषेधः भवति। वे नीतीपी

कठिन शिक्षाः प्राप्तः। सांकेतिक विद्याभ्यासस्य प्राधान्यम्

ज्ञातवन्तः केरलीय सर्वकारः माध्यमरंगस्य फुल्कल्याणत्वेन

'साक्षरता ~~अ~~ अभियान' आविष्कृतवन्तवान्। इतत्कृत्या

केरलस्य 'सांस्कारिक नगरः कोट्टयम्' प्रथम माध्यम

साक्षरता जिल्लाः अभवन्।

भारते सर्व लोकाः सामूहिक-~~वार्त~~ वार्ता माध्यमानां

आश्रयित्वा जीवति। भारतम्, विना माध्यमाः एकं

असाध्य विषयः भवति। किन्तु ~~भारतम्~~ भारतस्य जनसंख्यायाम्

नवया भूखण्डे द्वितीय स्थानमर्हति। अस्माकम्

देशस्य 132 कोटि मानवाः सांकेतिक विद्यायां, माध्यमानां

~~मकस्त्य।~~ मकस्त्या। ज्ञान पूर्वाः भवति। किन्तु अस्माकम् भारत

देश वासिनः देशरक्षा संबन्धयितुं कार्यक्रमाः

आविष्कृतवन्तुं शक्यते। किन्तु अस्मकम् भारतस्य भवति

भारतस्य भाविकुसुमाः।। अतः

जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसि।।